

DAJNA MOG USPJEHA: OSAM SATI DNEVNO PROMIEN FILMOVE

U gledanju ih 300 godišnje. Tako
jedino mogu napraviti izbor koji će
biti prihvaćen i sponzore i novac

IZ OBLASTI KINEMATOGRAFIJE I SNIMKE NEJA MARKIČEVIĆ/CROPIX I PRIVATNI ARHIV

PRVI ZA FESTIVALE
Kao najmoćniji
kina Europa Boris T.
Matić suorganizator je
aktualnog Subversive
Film Festivala

» **J**a sam užasno protiv te slike, tog imidža, da kod nas umjetnici moraju biti poderanih hlača i bez kune. Samo je pitanje koliko je tko sposoban i kako će završiti priču unutar svojih budžeta. I ako puno radite, osam različitih stvari, tri možda propadnu, ali pet uspije... – kaže mi filmski producent Boris T. Matić, jer ja i jesam s njim zbog te stvari, uobičajene slike “hrvatskog umjetnika u gladovanju” čiju bi autentičnost valjalo propitati. Prema podacima Poslovne Hrvatske, njegova je tvrtka Propeler film, primjerice, imala 150.000 kuna dobiti u 2011., što je za “sektor kulture” ipak respektabilan financijski uspjeh.

Boris T. Matić opisuje svoj standard “pristojnim”.

Pazi kako živi, ne izlazi “nešto previše”; prije nekoliko godina kupio je stan u fabuloznoj zgradi arhitekta Drage Galića u Vukovarskoj (kući kojoj po njenoj “bohemian bourgeois” reputaciji konkurira još samo Vitićev šareni neboder u Laginjinoj). U nju se zaljubio još dok je, 1997., na njenu krovu snimao film “Mondo Bobo”.

POGLEDATI SVE. Radni dan Boris T. Matić provede u osmosatnom ili duljem gledanju filmova. Ustane u pola sedam, zatvori se u sobu i – gleda.

“U svijetu se godišnje pojavi 100 odličnih filmova, i nitko nema vremena pogledati sve – ali mi moramo. Ja gledam 300 filmova da bi naša publika vidjela 12. Onda kritičari sude – je li moj ukus bio dobar? U svakom slučaju, ja gledanju filmova posvećujem najboljeg, najsvježijeg sebe, tad mi mozak najbolje radi, mogu pogledati gomilu filmova. Navečer ne gledam film koji je za festival – tad gledam seriju ili neki drugi film. Apsolutno najkvalitetnije svoje vrijeme posvećujem gledanju filmova.”

Kao što je poman i temeljit u gledanju filmova, tako je, kažu oni koji ga dobro poznaju, jako oprezan u biranju projekata koje će producirati ili – često u vrlo malom dijelu – koproducirati. Pri tome mu je važnije da projekt ima odjek ne toliko financijski, ili doma, koliko regionalni ili međunarodni.

Jedini ozbiljni financijski rezultat polučila je “Karaula” (Matić je jedan od desetak koproducenta) u režiji Rajka Grlića (2006). Također, Matić je gurao i film “Kenjac” (2009.), čiji je koproducent (uz pet drugih producenata), a imao je solidan odjek u Hrvatskoj.

Njegov prvi veliki uspjeh bio je “Mondo Bobo” (1997.), film s alternativnim štihom i Svenom Medveškom i Natašom Dorčić u glavnim ulogama, koji je pobijedio u Pulji. Zlatnu arenu, kao koproducent, dobio je još za film “Sve džaba” (2006). Pretvoreno u brojke, to izgleda ovako: najuspješniji po

broju gledatelja bio mu je film “Karaula” (45.000 gledatelja), “Novo vrijeme” (30.000 gledatelja), “Kenjac” (16-17.000 gledatelja).

“Više sam radio koprodukcije, festivale... još nisam recimo nijednu komediju napravio, a to bi bio veliki izazov, jer komedije je užasno teško raditi”, kaže Matić.

“Mislim da će on uvijek oprezno igrati, neće se zalijetati, neće se upuštati u velike igre s hrvatskom filmom”, kaže jedan od poznavatelja produkcijske scene, “naročito usporedi li ga se, recimo, s Interfilmom Ivana Maloče koji je producirao ‘Sonju i bika’ i ‘Svećenikovu djecu’, ili s Kinoramom Ankice Tilić, koja je producirala seriju filmova o Koku. Ona je producirala i ‘Crnce’, koji su po senzibilitetu bliski Matiću. Jedini je hrvatski producent koji je osvojio Srce Sarajeva, za film Žuti mjesec u režiji Zvonimira Jurića, što priželjkuju svi hrvatski filmaši...”

Tajna njegove uspješnost u tome je, do-

JAKO JE OPREZAN U BIRANJU PROJEKATA KOJE ĆE KOPRODUCIRATI, KAŽU ONI KOJI MATIĆA DOBRO POZNAJU. PRI TOME MU JE VAŽNIJE DA PROJEKT IMA ODJEK NE TOLIKO FINANCIJSKI, KOLIKO REGIONALNI ILI MEĐUNARODNI

daje, što radi na više razboja; ako sve uložiš na jedan projekt, velika je šansa da ćeš ipak propasti.

Različitih je projekata trenutačno dosta. Ono što je Borisu T. Matiću strast i glavni izvor prihoda jest filmska produkcija: “Krugovi”, u režiji Srđana Golubovića, koji su dobili specijalnu nagradu Sundance Film Festivala, i kojima je koproducent, upravo je na festivalu u Seattlu, i slijede mu deseci festivala u sljedećih nekoliko mjeseci. Završava koprodukciju s Bugarima, koja se zove “Sudilište”, s redateljem koji je sa svojim prvim filmom, “Svijet je velik a spas je iza ugla”, bio na listi za Oscara za strani film; glumili su Miki Manojlović i Karlo Ljubek.

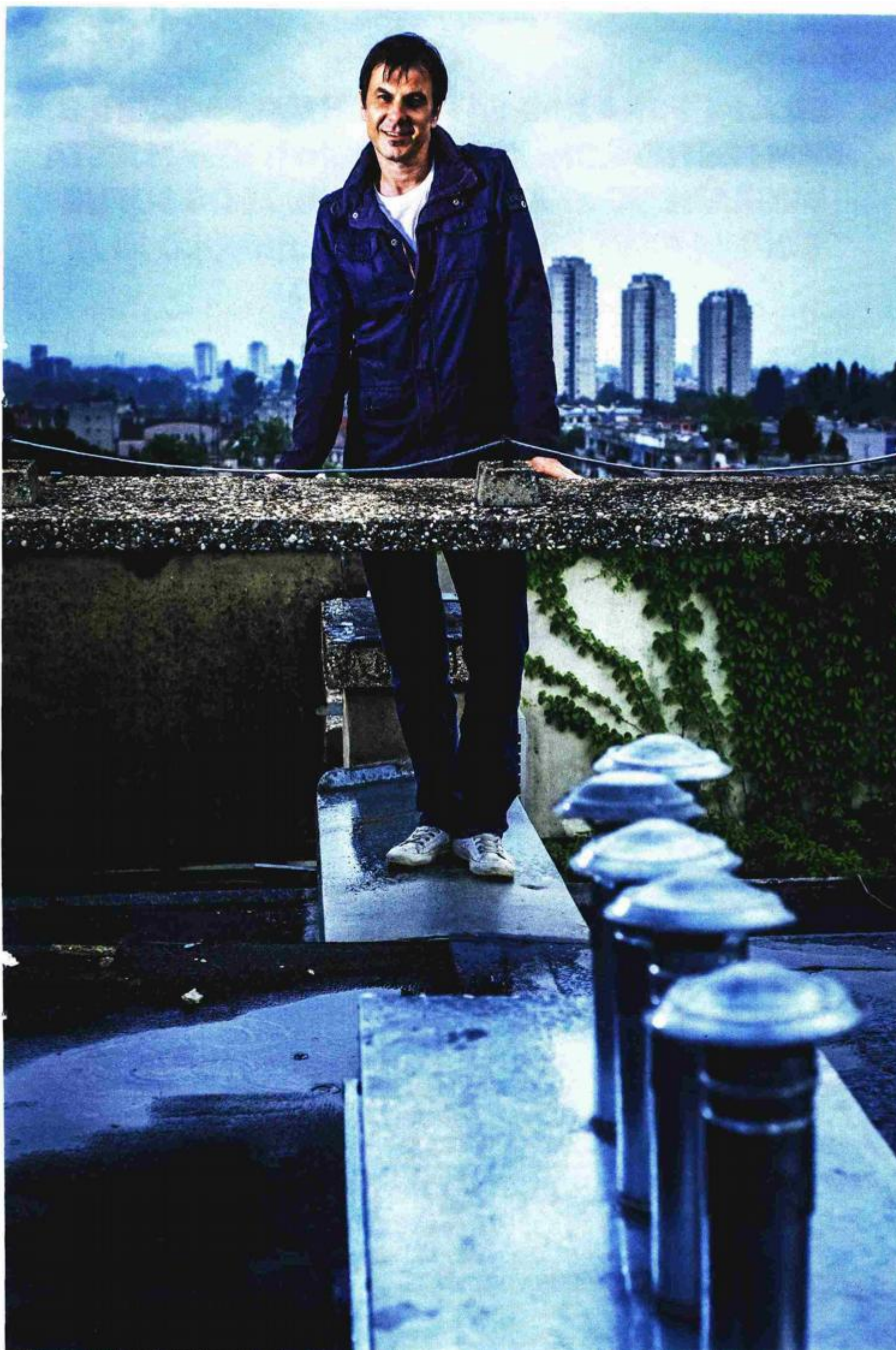
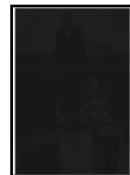
“U jeku smo priprema za novi film Antonia Nuića ‘Srce mesara’. Snimanje počinjemo u kolovozu, zasad sa sigurnošću možemo reći da će glavnu ulogu igrati Bojan Navojec – s ostalima pričekajmo. Radi se o obiteljskoj komediji – Nuićev film bit će komedija u kojoj humor ide iz karaktera, a ne iz gega. Navojec je jazz-trubač, njegov otac je mesar, i tu se sad događaju razne intrige unutar obitelji. U sljedećih nekoliko dana otvorit ćemo natječaj za Zagrebačke priče, Volume 3, s temom Praznici; završavamo dokumentarac o hokejašima koji radimo zadnje tri godine, Radislav Jovanov Gonzo i Josip Ivancić redatelji su tog filma koji se zove ‘O hokeju i medvjedima’, sretni smo što imamo kraj filma jer je Medveščak ušao u KHL ligu, drugu ligu na svijetu...”

GRLIĆ O MOTOVUNU. Iza Borisa je osmišljavanje dvaju filmskih festivala, Motovun i Zagreb film festivala.

“Negdje 1995. ili 1996. godine dr. Frano Rušinić doveo mi je sina Gorana i njegovog prijatelja Borisa. Rekao je: ‘Ova djeca hoće praviti film. Ostavljam ti ih na jedan sat. Porazgovaraj s njima i kad se vratim, najiskrenije mi kaži ima li smisla da im pomognem’”, prisjeća se filmski redatelj Rajko Grlić kako je upoznao Borisa.

“Film koji su snimili zvao se ‘Mondo Bobo’. Goran ga je napisao i režirao, a Boris pro-»

» BILA ME FRKA KAD SAM POČINJAO SA ZAGREB FILM FESTIVALOM: KAKO NAPUNITI 1037 MJESTA DVORANE SC-a? A ONDA, KAD JE ZBOG SOFIJE COPPOLE SVE BILO PREPUNO, LAKNULO MI JE

ducirao. S filmom su doživjeli puno uspjeha, obišli festivale, dobili nagrade. Mnogi od tih festivala bili su posvećeni prvom ili drugom filmu. Tako je Boris vjerojatno i došao na ideju da u Zagrebu organizira festival prvog filma. Zamolio me da mu pomognem i izaberem filmove. Godinu dana je pokušavao naći novac, ali na kraju nije uspio organizirati festival", prisjetio se Grlić te nastavio:

"Iduće ljeto, to je već bila 1998. godina, Boris je, pripremajući novi film s Goranom, po drugi put došao u moju produkcijsku klasu Imaginarne Akademije u Grožnjanu. Nedostatak prostora za večernje projekcije bio je tada jedan od naših najvećih problema. Sjedeći na terasi s pogledom na Motovun netko je, mislim da je to bio Boris, predložio: 'A da probamo u Motovunu?' Iduće jutro nas smo dvojica bili u autu na cesti prema Motovunu. Putem sam mu pričao kako sam ga otkrio radeći diplomski film, kako sam s Didom Karanovićem u njemu pisao scenarij za prvi dugometražni film i kako se i zadnja epizoda 'Grlom u jagode' događa na trgu prema kojem idemo", podsjetio nas je Grlić na svoju kulturnu seriju, a zatim ispričao kako je sve to počelo bujati:

"Uskoro smo odlučili da u Motovunu ne radimo samo projekcije Imaginarne akademije nego da u njemu pokušamo napraviti pravi filmski festival. Boris je preuzeo 'produkciju', ja 'režiju'. Uz pomoć Olinke Vištica, Igora Mirkovića, Dane Budisavljević i Mikea Downeya složili smo prvo izdanje Motovun Film Festivala. Pomogli su mnogi, ali bez Borisa i njegove velike organizacijske energije on se nikada ne bi dogodio."

Kako prepoznaje jake filmove, one koji će uspjeti?

BITI ZANIMLJIV MEDIJIMA. "Imam svoj tim ljudi, Lanu Ujdur, Hrvoja Laurenta i Selmu Mehadžić, koji sa mnom rade u dijelu koji se tiče festivala i kina Europa. Imamo kolegij jednom tjedno i ondje brusimo ideje... Nikad nisam razmišljao o festivalu koji će goditi cool ljudima, gdje će se okupiti in crowd, tako je nekako ispalo. Uvijek razmišljam o onome što bi mene i meni bliske ljude kao film zanimalo. I što bi bilo zanimljivo medijima – ne smijemo se lagati, mi moramo jako paziti na svoj PR, jer ako pametno ne prezentiramo to što radimo, to sigurno neće doći do ljudi, neće biti efekta. I uvijek gledamo opći društveni interes. Na Zagreb Film Festivalu smo u tom smislu radili tematske cikluse: film kao

propaganda, filmove o Romima, stvari koje se tiču povijesti filma, npr. erotika na filmu, istočnoeuropske vesterne, a za nadolazeći festival radimo znanstvenofantastične filmove istočne Europe. Radimo puno na edukacijama, na radionicama za mlade..."

Naime, Boris T. Matić preuzeo je vođenje kina Europa. U prijevodu – gutaonicu novca: stara zgrada, pod zaštitom, orijentacija na art-filmove... Ipak, dobar ukus i menadžerska verziranost Borisa T. Matića zaslužna je da je to danas bitan kulturni punkt u gradu, a kroz to je, naravno, i Matić prisutan u kulturnom životu grada.

Prema podacima zagrebačkog Ureda za kulturu, mjesečni najam kina Europa je 31.500 kuna, odnosno godišnje 378.000 kuna. Dodatno se plaćaju režije, komunalije, pričuvu u približnom iznosu 30.000 kuna mjesečno, odnosno 360.000 kuna godišnje. Nemale stavke! Kad su u dvorani kina Europa festivali, ne iznajmljuju dvoranu, nego su u suorganizaciji tih festivala koji se tamo održavaju. Naplaćuju se tehnički troškovi održavanja dvorane, projekcionista, ljudstva, čišćenja i sl. oko 3000 kuna po danu.

Zagreb Film Festival organizira Umjetnička organizacija Zagreb Film Festival kojoj su od Grada Zagreba na Pozivu za predlaganje programa javnih potreba u kulturi Grada Zagre-

ba odobrena sredstva u iznosu od 800.000 kuna, a cijeli budžet festivala je 2,1 milijun kuna.

Trenutačno tamo traje Subversive Festival, kojima su suorganizatori za prostor – dakle oni se brinu da sve tehnički i prostorno funkcionira.

DVORANA S FOTELJAMA. "Mi dobivamo od njih određeni dio novca za pokrivanje troškova, ali nas oprilike toalet papir u WC-u dok traje festival stoji par tisuća kuna. Financijska isplativost Kina Europa je i inače problem... recimo, nešto nam znači i to što od 'Europa Cinemas' po svakom gledatelju na europskom filmu dobivamo određeni novac, oko 14.000 eura godišnje. Sve skupa, to kino ima ogromne troškove. Propeler film kao produkcijska kuća je zadužena za kafić i dućan, a Umjetnička organizacija Zagreb Film Festivala vodi program dvorane i distribuciju."

Isto to vrijedi za dvoranu koju su nedavno otvorili, dvoranu Müller.

"Jako smo ponosni na nju, to je preslatka dvorana s tridesetak mjesta, fotelja, na kraju krajeva mi zbilja vrtimo raznorazne filmove i ne možemo očekivati ogromnu posjećenost osim kad su premijere. U maloj dvorani ljudi dobiju kokice, mogu naručiti piće, stekne se svijest o tome da se art-filmovi ne trebaju gledati u drvenim stolicama...", objašnjava Matić.

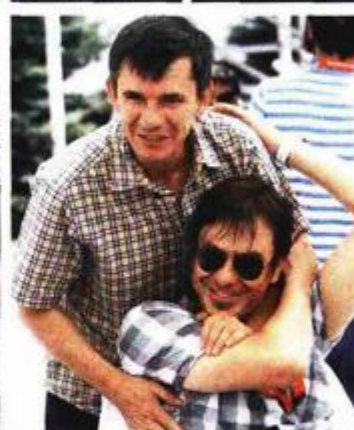
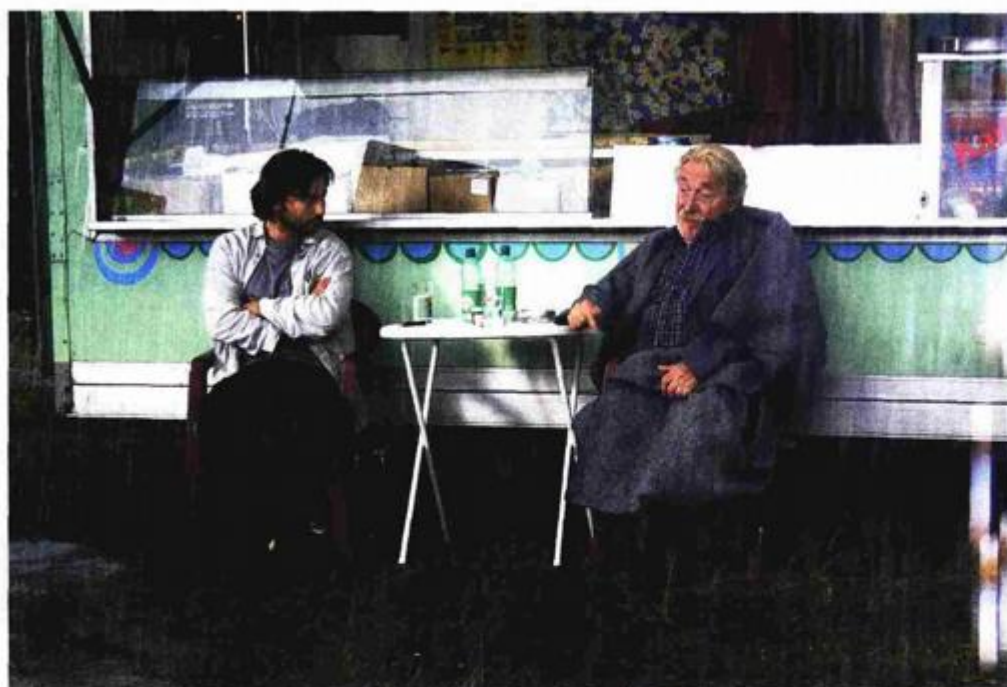
"Ipak, meni je bila puno veća frka kad sam počinjao sa Zagreb Film Festivalom i kad sam u Studentskom centru ušao u dvoranu od 1037 mjesta. Razmišljao sam da li podijeliti dvoranu, tko će uopće doći na debitantski film čovjeka s Tajlanda za kojeg nitko nikad nije čuo. U Motovunu nismo imali te probleme, tamo smo imali 500 ili 800 mjesta na glavnom trgu, ali tamo prikazujete Hanekea ili Kaurismakija, imate imidž dobrog festivala i razvikani film... I onda kad mi se dogodilo da nam je na otvorenju bilo sve to prepuno, da je na Sofiji Coppoli bilo 1200 ljudi, onda mi je laknulo. Shvatio sam, između ostalog, da ljudi, da bi došli na takav događaj, moraju moći vidjeti autora, porazgovarati s njim, i ono o čemu sam govorio na početku – neki 'filter' za selekciju filmova kojima ljudi vjeruju. To je tih mojih osam ili devet sati gledanja filmova dnevno."

S vremenom se Matić povukao iz Motovunskog festivala; ZFF je osnovao 2003.

"Po dionicama, kad se govori o poduzeću

KINO EUROPA JE GUTAONICA NOVCA: ZGRADA JE STARA, PRIKAZUJEMO ART-FILMOVE... MEĐUTIM PO SVAKOM GLEDATELJU NA EUROPSKOM FILMU OD "EUROPA CINEMAS" DOBIVAMO ODREĐENI NOVAC, OKO 14.000 EURA GODIŠNJE

FILMOLOGIJA

Filmovi kojima je Matić bio producent: "Sve džaba" (gore), "Karaula", "Mondo Bobo" (sasvim gore desno), "Kenjac" (dolje desno); Slavko Štimac glumio je u njegovu filmu "Buick Riviera" (gore desno)

FESTIVALI

Na otvorenju Zagreb Film Festivala (desno); u vrijeme "svog" prvog festivala, u Motovunu, sa suorganizatorom Rajkom Grlićem (dolje); kao pjevač grupe Clarence AKD u prvoj polovici 80-ih (sasvim dolje)

» “NE VOLIM KUKATI O KRIZI, JA PRIPADAM GENERACIJI KOJA JE UVIJEK ŽIVJELA U KRIZI. KAD SAM SE POČEO BAVITI OVIM POSLOM, BIO JE RAT A RASPODJELA NOVCA SASVIM NEJASNA”

Motovun Film Festival, iako oni sad rade po nekoj drugoj opciji, ja sam jedan od većinskih suvlasnika. Ali, naprosto nisam mogao obje stvari raditi kvalitetno. Još se vodim kao predsjedavajući Savjetodavnog odbora Motovuna. I na kraju bilo je i različitih pogleda o koncepciji, pa sam poželio kolegama da oni nastave svoju priču, a ja sa svojim timom razvijam svoj projekt u svom pravcu”, kaže.

ODLAZAK IZ DOBOJA. Boris T. Matić rodio se 1966. godine u Doboju. U Zagreb je došao 1992., a njegovi roditelji sad žive u Splitu. Prije dolaska u Zagreb pet godina živio je u Beogradu. Kad je počeo rat u Hrvatskoj, vratio se u Doboju.

“Mjesec dana prije pada Doboja otišli smo, ali ostala je moja majka, i to je bila trauma, ali mi smo živu glavu izvukli i ja ne volim ni pričati o tome iz poštovanja prema ljudima koji su puno više stradali. A u Zagreb sam stigao po nekom ‘ratnom’ zadatku, na jedan dan – i odlučio tu ostati, nastaviti studij novinarstva koji sam bio upisao nakon napuštenog studija psihologije (na produkciju ga nisu primili) s 25 godina. Prošle sam ga godine, nakon silnih godina, i završio”, kaže on.

“Za Zagreb me vežu čak i smiješne koincidencije. Ja sam u Zagrebu recimo 14. 7. 1983. imao u organizaciji Poleta koncert sa svojim bendom Clarence ADK, a nakon 20 godina na istom mjestu i na isti dan prvu press-konferenciju za Zagreb Film Festival. U ovom trenutku najduže u životu živim Zagrebu, ovdje odrastaju moje kćeri, meni je Zagreb veoma mnogo dao i imam neku obavezu da mu vraćam...”

Na pitanje što mu znači ono T. u imenu, smije se: to je samo “obiteljsko-marketinški” štos... “Moj otac se zove Tadija, njegov je bio Tadija, pa je na poštanskom sandučiću mog djeda pisalo Antun T. Matić, na onome mog oca Tadija A. Matić, a na mom Boris T. Matić...”

Nije imao kompleks provincijalca. Imao je, kaže, izuzetno lijepo djetinjstvo, neke su im stvari falile, Doboju je mali grad od 30.000 stanovnika, ali imali su kulturnu i urbanu scenu, sigurno ne sa svim onim što njegove kćeri danas mogu vidjeti u Zagrebu...

“Puno sam čitao, bio u izviđačima, sve negdje do 7. osnovne kad sam otkrio punk i novi val, i to je potpuno promijenilo moj život. Radio sam već u prvom srednje kao novinar, vodio jednu ‘generacijsku’ emisiju na Radio Doboju. Roditelji su me u svemu podržavali,

mama me farbala u žuto i narančasto, sve mi je dopuštala jer sam bio dobar u školi. Nosio sam radnička odijela i kravate... Jest meni Doboju bio malo mali, ja sam znao da ću jednog dana otići... Sad više nemam neki odnos prema tom gradu, ne patim. Ne sanjam ga, ali sanjam Istru, Istra je postala nešto moje.”

Kako izgleda zagrebačka scena privatnih menagera u kulturi?

“Pa, recimo, djeluju Olinka Vištica i Dražen Grubišić s genijalnim Muzejom prekinutih veza, s tim da se ona još bavi svojim dijelom Animafesta, Dražen je likovni umjetnik, uspijevaju preživjeti, ali, kažem, mora se prije raditi tisuću poslova da bi se tako nešto dogodilo. Danas postoji i školovanje, studij produkcije, kulturni menadžment, a kroz evente koje mi radimo obučavamo jako puno mladih ljudi, uče se kako povezati kulturu i neki sustav sufinanciranja, eventualno sponzora, inozemnih fondova, prodaje ulaznica, da bi se zaokružio neki budžet.”

Likovnom umjetnošću ne bavi se već desetak godina; organizirao je izložbe suvremene umjetnosti uz Dan planeta zemlje, proslavu 10. obljetnice Radija 101, s nizom iz odlične generacije likovnih umjetnika i performera, od pokojnog Toma Gotovca do Nenada Dančua. “Izuzetno volim suvremene umjetnike, jako su posebni, ako imaju povjerenje u vas

dok radite, to je genijalan odnos, i uvijek je mrvicu lakše nego na filmu koji je kompleksna stvar, previše nas je u ekipi. Moj prvi film koji sam producirao bio je s Daliborom Martinisom, ‘I Love You, Montažstroj’, dok sam još bio na Radiju 101. Ondje sam počeo kao novinar kulture, zatim sam bio samostalni producent, a onda vodio promociju radija; radio sam i reklame, i izvanradijske projekte – koncerte, izložbe, filmove, izdavali smo stripove, knjige...”, kaže Matić, završavajući primjerom naših slavnih slikara.

“Super nam je bilo što su Murtić i Džamonja puno prodavali, ali kad neki mladi umjetnik nešto proda, to nam je čudno. Ako su dovoljno uporni, ako se znaju predstaviti, imaju dobre radove, pronađu veze vani, galerije, agente... to se može postići. Puno je teže prodati hrvatski film vani nego nešto drugo. Hrvatski film je stvar potrebe u kulturi, a ne komercijalni proizvod. Tek sad je to postala na neki način industrija – s HAVC-om, povratom poreza, inozemnim ekipama koje tu snimaju. Čitam nedavno da jedino u Njemačkoj i Hrvatskoj broj kazališne publike raste, ali svejedno, kao i u filmu, to je premali broj prodanih ulaznica da bi se kazališta mogla sama izdržavati”, zaključuje Matić.

HAVC JE DOBAR. “Ne volim kukati o krizi”, kaže. “Ja sam generacija koja je uvijek živjela u krizi. Kad sam se počeo baviti ovim poslom, bili smo u ratu. Skoro do 2000. nije bila jasna raspodjela novca, sustav natječaja, sve što je sad omogućeno i u gradu, i Ministarstvu, i HAVC-u. Problem raspodjele novca je nešto što će uvijek biti dobro za one koji su prošli na natječaju, i loše za one koji nisu... HAVC, bez obzira na sve probleme s kojima se kao mlada institucija suočava, imamo najbolji sustav u regiji, bolja je od nas Austrija, a Rumunjska, koja je superuspješna na festivalima, Makedonija, Srbija, Bugarska... svi su na, recimo tako, puno nižem nivou rješavanja financiranja od nas. Ja sam recimo užasno protiv kritike načina financiranja, ako se jako konkretno i jezgrovito ne predloži drugi, bolji. Na zadnjem sam natječaju HAVC-a prošao s dva od četiri filma i dobio 150.000 kuna, neki su dobili 10 milijuna kuna ili 3 ili 4 milijuna. Ali to je tako i to je OK, idemo dalje... treba ojačavati instituciju, tako je jedino moguć napredak.

Mislim da će Hrvatska i generalno prepoznati da mora ulagati u kulturu, svoj identitet, da se ne bi izgubila u Europi.”

POŽELIO SAM RAZVIJATI PROJEKTE U SVOM PRAVCU I POVUKAO SE IZ MOTOVUNA. ALI PO DIONICAMA, KAD SE GOVORI O PODUZEĆU MOTOVUN FILM FESTIVAL, JA SAM JOŠ JEDAN OD VEĆINSKIH SUVLASNIKA